

## **DIMENSIUNI ALE EDUCAŢIEI POPULARE**

**Lina Lutenco, doctorand**

**Universitatea de Stat din Tiraspol**

**Abstract:** *Each ethnic culture, caring for the spiritual development of people, from one generation to another, strives to bring up children according to the historical and cultural traditions followed all along by parents, grand-parents and great grandparenst. In this sense, folk pedagogy is an inexhaustible source of popular wisdom, which educates children in the national and general human spirit. Human fundamental ideas, folk pedagogy principles and those of ethnopedagogy represent the main components of the nation spiritual potential, through which we express and confirm our ideals, hopes and aspirations.*

**Key words:** *folk education, spiritual development, historical and cultural traditions, ethnopedagogy, folk wisdom.*

Activitatea pedagogic apar ine acelei categorii de manifest ri, care preocup prin natura sa întreaga societate. *Educa ia* este un fenomen sociouman, un act pedagogic complex, programat, organizat, inten ionat, având trei forme (formal , nonformal ,

informal) și caracter specific uman, social-istoric, național și universal, caracter obiectiv și permanent în interacțiune cu procesele psihice ale dezvoltării umane [7, p.28].

Istoria pedagogiei mărțurisește că, indiferent de varietățile individuale, anumite adevăruri de bază se găsesc implicit sau explicit la acei care au meditat mai adânc asupra educației. Așa cum menționează P. Hubert, E. Planchard etc., educația a fost definită diferit: *Educația este un fapt social și individual în același timp. Este ceva care se întâmplă în jurul nostru, și în același timp, se întâmplă și cu noi. De la naștere și până la moarte, fiecare dintre noi este spectatorul și actorul acestui fapt* [1, p. 115].

*Educația* este un termen utilizat pentru toate formele de educație a adulților, care se realizează prin intermediul asociațiilor, fundațiilor, organizațiilor etc. Aceasta cuprinde forme de educație nonformală, desemnează fenomenul care mai este denumit și „animație/educație socio-culturală”, având uneori structură sa instituțională proprie (universități populare, case/cluburi de tineret sau de cultură, cluburile de cartier etc.), activitățile fiind legate de organizarea timpului liber (dans, muzică, teatru, yoga, pictură, sport etc.) sau privesc orice tip de activitate educativă destinată adulților care doresc să-și valorifice talentele sau competențele personale [11, p. 18].

Ideile și practicile pedagogice ale poporului decurg din concepțiile despre viață, din filozofia sa. Iar aceasta este determinată de condițiile materiale, sociale și economice în care s-a dezvoltat. Astfel, pentru a înțelege mai bine esența fenomenului de *educație populară*, este necesar a cunoaște unele trăsături și aspecte ale *viziunilor populare despre educație* [6, p. 69].

Apariția în Moldova a unui sistem mai mult sau mai puțin organizat de instruire și educație trebuie raportată la perioada de după anul 1359, când instituțiile religioase au devenit primele centre de cultură și instruire. Centrele culturii și scrisului slav în Moldova au fost în principal: Neamț, Bistrița, Moldovița, Putna, Dragomirna, Bisericieni, Căpriana, Vrancea etc.

Ca și orice altă nație, poporul român a conservat trăsături specifice originale în limba națională, obiceiurile, literatura și arta sa, istoria și folclorul său. În basme, legende, balade, cântece lirice, urături, proverbe și zicături ale poporului găsim ascunse multe date privind viața, cele mai importante evenimente istorice, evoluția normelor etice și estetice ale neamului.

Funcția educativă este *învățarea, asimilarea de cunoștințe, imagini și idei sau noiuni*. Astfel, *învățarea* este acea modificare a dispoziției sau a capacității umane care poate fi menținută sau care nu poate fi atribuit procesului de creștere. Modificarea denumită *învățare* se manifestă în *comportamentul fiecăruia*. Modificările în cauză pot fi de natură *intelectuală pură*, dar și de *atitudine, interes, valoare*: „*Omului cu învățatură îi curge miere din gură*” [4, p. 34].

Învățătura este o necesitate, învățătura este o avuție, învățătura este dăruitoare de prestigiu, învățătura este chiar o plăcere. Omul din popor prețuiește munca, prețuiește munca pentru învățatură, prețuiește *învățătura muncii* – ambele fiind aspecte și stadii ale aceluiași proces uman de creare de bunuri materiale și spirituale: „*Învățătura cu trudă se dobândește, nu ca ploaia din senin*” [3, p. 91].

Învătura ca rezultat al muncii de învățare se referă nu numai la cunoștințe, ci și la deprinderi. Unele proverbe pun chiar mai mult preț pe acestea din urmă: „*Deprinderile din muncă se dobândesc*” [4, p. 74].

Valorile emoționale și estetice pot fi utilizate nu numai prin intermediul disciplinelor de profil, ci și prin totalitatea activităților educaționale. Acest fapt implică pregătirea tuturor educatorilor în direcția formării atât a propriei sensibilități, cât și a formării sensibilității discipolilor și, prin prisma semnificațiilor estetice ale folclorului, deoarece în cele mai frumoase plasmuri artistice este *generalizat experiența estetică a poporului*. În acest context subliniem că poveștile sunt pline de frumozimi și lirism. Prin ele, individul trăiește momente pline de semnificații și rămâne fermecat, iar frumusețea acestora dezvoltă sentimentul estetic.

Poporul se prezintă drept un neolog atunci când își demonstrează importanța; el răstoarnă sistemul învățurilor, când ele nu sunt întemeiate pe logică. Poporul creează o limbă curată, expresivă, armonioasă, fiindcă îi plac armoniile. Tot el, *poporul*, caută să cuprindă în puține cuvinte o lume de idei. Mai târziu, trecând secole, a apărut școala, au activat zeci de mii de pedagogi renumiți și, totuși, *pedagogia populară*, prin bogăția mijloacelor sale de educație, prin bogăția tematicii și mesajului educativ, nu a încetat să fie un rol hotărâtor în educația copilului și a tinerelor generații [6, p. 23].

În decursul dezvoltării sale, pedagogia populară a parcurs o cale lungă de la necunoaștere spre cunoaștere. În pofida caracterului empiric al multor legiti și stabilite de *pedagogia populară*, în ea găsim, alături de unele idei primitive, *unele gânduri și generalizări ale fenomenelor educative*, care reprezintă, după obiectivitatea și importanța tiințifică, un interes deosebit pentru *tiința pedagogică*. Existența concomitentă a simplismului și a nivelului înalt al cunoștințelor pedagogice se explică nu doar prin elementele conservatoare și gândirea rănilor necerturari, ci și prin faptul că, lipsindu-le scrisul, n-a fost posibil să se manifeste legitițile obiective deja cunoscute, care ar fi fost cut luminat în aceste concepții pedagogice.

Una dintre primele forme de educație a maselor din trecut erau *predicile*. Pe parcursul epocii feudalismului, mănăstirile ortodoxe din Moldova, ca și din multe alte țări, aveau, pe lângă funcția pur bisericească, un important *rol de culturalizare, de educație și răspândire a tiinței de carte*. Pe lângă mănăstiri apar și primele coli din ar.

Generațiile trecute ne-au transmis, fie prin graiul viu, fie prin scriitori, comorile neamului, cu ajutorul cărora exprimau lucrurile, faptele, sentimentele pe care voiau să le expună. Însă concepțiile acestor generații despre viață și moarte, despre cer și pământ, despre bine și rău s-au strecurat și s-au înrădăcinat în adâncurile multor suflete și au rămas acolo ascunse, nescrise la lumină. Aceste concepții au trecut prin veacuri și s-au perindat până la noi, iar folcloristului îi revine sarcina să le „smulgă” din ascunzișul lor și să le tulmăcească taina. Problema valorificării și aprecierii moștenirii pedagogiei populare continuă să rămână una dintre problemele-cheie în contextul *educației populare*. Pedagogia s-a format și s-a dezvoltat în baza moștenirii culturale. În aceasta își rezidă actualitatea studierii originii *educației populare*, a experienței pedagogice colective a poporului [10, p. 155].

Actualele cercetări punctează că *pedagogia populară* se impune ca o ramură a cunoștințelor empirice acumulate de popor, în care-și găsește scopurile *educației populare* în corelație cu multitudinea mijloacelor, procedeele și deprinderile practicate de popor în scopul educației generațiilor tinere.

Actualitatea *pedagogiei populare* se manifestă prin faptul că :

- identitatea națională a omului o precede pe cea universală. Copilul dobândește mai întâi *conștiința apartenenței la familie*, la grup, la comunitatea locală și, prin acestea, la națiune și *mai apoi pe cea a apartenenței la umanitate*;
- tradițiile populare, și îndeosebi cele de natură pedagogică, au valențe formative, care acționează spontan, dar care pot transmite convingerile axiologice discipolilor și pot fi, în foarte mare măsură, sursă de inspirație pentru pedagog privind metodele de educație axiologică, de unde decurg următoarele:
  - posibilitatea și necesitatea valorificării experienței populare pentru educația frumosului la copii;
  - necesitatea de a focaliza influențele educative de formare axiologică a discipolilor exercitate empiric de familie, comunitate locală, grupuri informale, prin activitatea organizată în instituția de învățământ în context etnopedagogic [10].

Potențialul educativ al pedagogiei poporului se poate baza pe următoarele repere:

I. *Integritate și independență*, care includ:

- pedagogia populară este un fenomen firesc, parte integrantă a vieții poporului;
- prin participarea la procesul educației se conștientizează că cea mai mare avuție a societății sunt copiii;
- fiecare se naște nepotul cuiva și moare bunic;
- integritatea procesului pedagogic, valorificarea folclorului educațional și a sistemului de mijloace care creează armonia dintre conștiință, comportament și activitate;
- includerea timpurie a copiilor în procesul pedagogic, în procesul autoeducației, educației reciproce, reeducației;
- asigurarea maximă a independenței și autonomiei în educație. Atitudinea diferențială față de personalitate;
  - cultul strămoșilor, cultul mamei, cultul copilului în toate sistemele tradiționale ale educației;
  - eficacitatea și viabilitatea ideilor culturii pedagogice tradiționale îndeamnă la o activitate creatoare în opera de educație.

II. *Democratism și umanism*, care includ:

- democratismul, umanismul și solidaritatea întregii națiuni sunt determinante ale pedagogiei populare. La nivel popular niciodată nu apar conflicte interetnice;
- nu toate popoarele îl au pe Comenius, Pestalozzi, Asachi, însă fiecare popor are o comoară, care conține valori general-umane;
- democratismul și umanismul sunt chintesena pedagogiei populare. Copilul și patria, copiii și poporul sunt perechi nedespărțite;

- „Cine patria nu- i iube te, du manul ei se nume te”, „Copiii cresc u or în ograda vecinului” [6, p. 98].

Modelele educației noilor generații în baza valorilor morale și spirituale, acumulate de omenire de-a lungul mileniilor și veacurilor, au perpetuat în conștiința poporului cu mult înainte de apariția *colilor și constituirea pedagogiei ca știință*. Din cele mai îndepărtate timpuri, omul talentat din popor, înzestrat cu un rafinat gust artistic și cu o bogată imaginație, revărsa, în procesul muncii, tainele sufletului în melodii armonioase, poezii improvizate, care exprimau integral sentimentele și concepțiile despre viață și lume și care constituie azi creația populară orală. Poporul nostru dispune de o vastă experiență în elepciune pedagogică, care se cere utilizată cu chibzuință, grijă și eficacitate în activitatea educațională cotidiană.

Indiferent de circumstanțele istorice, creația populară orală se prezintă, în calitate de complex cultural, ca o uriașă enciclopedie populară. Ea a constituit, o perioadă îndelungată, prima și unică sursă, din care a sorbit în elepciune poporul și, în primul rând, generațiile în creștere [8, p.129].

*Pedagogia populară* a românilor din Republica Moldova a cunoscut, pe parcursul dezvoltării sale, o cale anevoioasă. Cultura popoarelor europene are la bază creștinismul. Nu numai ordinea socială, care se întemeiază pe morală creștină, ci și cultura spirituală și, în parte, cea materială *se dezvoltă în trecut sub scutul bisericii*, raportând omul la un plan valoric superior, cum este cel al valorilor religioase, *deoarece toate valorile autentice apar în credință* [9, p. 67].

Literatura, filozofia, artele - toate poartă pecetea spiritualității creștine. Poporului român i-a reușit să iasă din haosul istoriei datorită culturii. Cu toate acestea, *pedagogia populară* s-a dezvoltat și în procesul evoluției.

Este dificil de a stabili anumite limite în viața sufletească a unui popor, întrucât viața colectivă reprezintă, ca și cea individuală, ceva continuu. Românii au avut, într-o oarecare măsură, soarta popoarelor catolice neromane (ungurii, polonii, germanii, cehii, slovaci), care, prin aplicarea teoriilor *limbilor sfinte*, au fost oprite mult timp de a se manifesta în cultură și mai ales în literatură. Acest popor a fost nevoit să-și înceapă scrisul în limba slavonă, limba vecinilor lor; întreaga cultură spirituală este împrăștiată la început în haină slavonească, deși, ca spirit, credința ortodoxă este o cultură bizantină. Urmele acestei culturi se pot găsi nu numai în limba poporului, ci și în literatura sa orală. Unele dintre motivele poeziei noastre populare, în special a celei religioase, au circulat la noi înaintea celor dintâi traduceri în limba română. Istoria n-a putut preciza până astăzi când și în ce împrejurări românii au luat primul contact cu slavii. Începuturile istoriei popoarelor slave sunt atât de puțin cunoscute, ca și începuturile istoriei noastre [1, p. 178].

Tezaurul folcloric, care prezintă oglinda sufletului poporului, reflectă totul: tendința acestuia spre o viață mai bună, ura față de diverși ocupanți, care stăteau în calea realizării acestor tendințe, dragostea față de muncă, optimismul sâmbetos. Folclorul a asimilat toate frământările, toate durerile și bucuriile. Pornind de la multitudinea de nevoi cotidiene, existența umană și problemele vieții au devenit, pentru oamenii muncii, un nesecat izvor de artă și creație. Munca a devenit un ritual indispensabil pentru om, astfel poporul și-a format față de muncă o atitudine similară celeia față de viață sau moarte. *Cultul muncii*, sacrificarea

pe altarul muncii nu are loc doar din motivul că aceasta reprezintă un sprijin material, încrederea în forțele sale creatoare, în puterea fizică și morală, în seva trupului și a mâinilor. Munca grea și anevoioasă este o mângâiere pentru răni, o compensare, un izvor de încredere în viitor, un mijloc de asigurare a existenței cu bunuri materiale. Poporul a prețuit și continuă să prețuiască munca drept o valoare etică fundamentală, drept o necesitate a vieții. Pentru popor, munca nu e numai continuitate, tradiție, condiție a existenței, ci și prilej de bucurie și de venerație.

*Limba* reprezintă opera cea mai de seamă a unui popor, e geniul ei. Ea a transmis și transmite, prin intermediul cuvintelor, comorile spirituale ale umanității de la o generație la alta, ajutându-le oamenilor să se autodepășească, iar unei generații să folosească experiența celorlalte. Pe de altă parte, limba e o arhivă, e averea spirituală a unui popor, moștenită din tată în fiu, sporită și transmisă mai departe ca un testament la sărăciile generațiilor viitoare. O limbă seamănă cu oamenii care o vorbesc, seamănă cu locurile în care e vorbită, seamănă cu copiii noștri care o îngână, cu viitorul lor. Fără cuvânt, fără limbă, omul n-ar fi ceea ce este. Ar fi sărac și neputincios în fața naturii, așa cum a fost să fie la început. Prin cuvânt ajunge să inventeze mai târziu, să se întoarcă înapoi cu mii de ani, să plece înainte cu mii de ani, să străbată universul în lung și lat.

Noțiunea de limbă națională a unui popor include și *limba populară*. Interpretarea elementelor de limbă vorbită, populară, literară reprezintă unul dintre aspectele conexiunii dintre limbă, literatură și fenomenele din realitate, din viață [6, p. 59].

*Arta populară* este, de asemenea, un factor activ de educație, care confirmă tendința generală a poporului spre frumos. Emoția pe care și-o procură arta populară poartă în sine un mare potențial educativ. Spre regret, coala pedagogică contemporană subapreciază, până în prezent, rolul artei populare în formarea personalității. Parțial, această problemă și-a găsit reflectare în lucrările unor pedagogi: „*Fiecare popor este artist*” [10, p. 122].

În activitatea sa artistică, *meșterul popular* utilizează tradiția, care pornește din rădăcinile adânci ale experienței populare, reflectând dezvoltarea culturii spirituale a poporului în ansamblu.

Prin cultură, omul capătă demnitate, fiindcă un om *cu mai multă cultură* are și un *sentiment de demnitate mai amplu*.

Orice cultură funcționează pentru o anumită societate. O cultură este un sistem de valori materiale și spirituale, care răspunde la un complex de probleme existențiale, începând cu obținerea hranei și terminând cu creațiile artistice ale poporului. De fapt, toate faptele de cultură ilustrează capacitatea omului de a exista și a stimula, de a crea, ele se înscriu simultan pe portativul existenței și al prosperității.

Ideea personalității umane ideale este una dintre componentele principale ale moștenirii spirituale a oricărui popor, deci formează cultura lui. Idealul *femeii, bărbatului, bătrânului, copilului*, fiind prezent în viața spirituală a poporului, prinde din copilărie în sângele ființei, contribuind la crearea unui stereotip al comportamentului ideal și influențând formarea etichetelor și a dreptului nescris. Reflecțiile populare despre personalitatea perfectă și ideală au contribuit nemijlocit la educarea unor astfel de personalități perfecte și ideale. Iar personalitatea perfectă, cântată de popor, *un autor talentat*, devine un model de educație permanent: „*în elepciunea bătrânilor-limita*

tinerilor”, „în elepciunea nu e toată în capul unui om” [6, p. 28]. Analiza și determinarea parametrilor personalității perfecte în *pedagogia populară* este deosebit de rezultativ în cadrul stabilirii particularităților naționale de dezvoltare și educație a personalității. Poporul a pledat întotdeauna, prin specificul metodelor, prin concretizarea, perfecționarea și dezvoltarea ideilor pedagogice, pentru îmbunătățirea educației generației în creștere, prin experiența milenară.

Folclorul este istoria, folclorul este prezentul și viitorul. Bogata cultură spirituală, acumulată de popor pe parcursul veacurilor, a format și formează baza inițială de la care a pornit dezvoltarea multor ramuri ale științei moderne. Ne interesează, în special, locul creației populare și al pedagogiei populare în apariția și dezvoltarea științei pedagogice contemporane, această creație, izvor nesecat de înțelepciune din care s-au alimentat în toate timpurile generații de oameni și care a servit drept exemplu în manualele de etică și psihologie, filozofie și poezie [3, p. 58].

În folclor domină ideea despre necesitatea și posibilitatea educației, nu în zadar John Locke, influențat de pedagogia populară, afirmă: *Eu cred că mintea copiilor, ca și apele râurilor, poate fi îndreptată cu ușurință într-o direcție sau alta* [3, p. 58].

În folclor găsim idei și judecări rezonabile, risipite în proverbe, care ne apar, la o privire mai atentă, ca tot atâtea elemente care pot contura o teorie. Un lucru care l-a impresionat din ce în ce mai mult pe om a fost desigur diferența dintre el și copilul său. Nevoia învățurii apare și nu putea să nu apară împiedecă. Astfel:

„Ce înveți la tinere e / nu uiți nici la bătrânețe”.

„Nimeni nu se naște învățat” [4, p.78].

Din aceste proverbe se desprinde ideea că posibilitatea învățurii este mai mare în tinerețe, că trebuie să folosești acest prilej, fiindcă fiecare lucru trebuie făcut la vremea lui. Aceasta nu înseamnă însă că vârsta învățurii este circumscrisă copilăriei și tinereții, ci numai că acum se învață mai ușor. Altfel, cum spune un bine cunoscut proverb: „Cât trăiești te omunva, și neînvați rămâne” [4, p. 79].

Pe plan subiectiv, necesitatea învățurii s-a manifestat simplu: nevoia de a învăța este o obligație pe care fiecare individ o simte, atunci când vede că el nu poate să facă un lucru pe care altul îl poate face. Această idee o găsim exprimată destul de clar, destul de des și în mod diferit în folclor:

„Nevoia te învață”.

„Nevoile nu cad pe pietre, ci pe oameni”.

„Nevoia e mama învățărilor” [4, p. 79].

Nevoia, ca motiv al învățurii, așa cum este exprimată aici, îndeamnă la cunoaștere.

O condiție a demersului de cunoaștere, pentru ca acesta să fie justificat, este ca el să reușească. Dar omul învață nu numai când reușește, învață foarte bine și când greșește. Dacă „nevoia e mama învățărilor și a învățărilor”, *greșeala* este și ea un fel de mamă. Greșeala, adică popular „pănișă” proprie sau a altora.

„Cine s-a ars cu ciorbă suflă și-n iaurt”.

„Multe greșeli, multe învățări”.

„Pănișele nebunilor, învățura înțelebilor” [5, p.128].

După cum vedem, experiența îndeamnă nu numai la continuarea cunoașterii, ci și la *prudență*. Prudența este astfel o virtute pe măsura cunoașterii umane. Ambele stau la baza învățării populare, ca și a celei științifice.

„Cum vei semăna, așa vei culege”.

„Nu te zvârli în apă, dacă nu îți știi înotul” [5, p.131].

Posibilitățile de cunoaștere ale omului, mai ales de învățare, sunt nelimitate, ca și în „Lumea nu-ți cântă decât se vede pe ferestre” și: „Toată lumea este o coală” [4, p. 28].

Aceste două proverbe sugerează ideea de superficialitate a cunoașterii, pe care ne-o oferim, și puține din ceea ce putem ști. În felul acesta putem să cuprindem o lume tot mai largă și care ne va învăța și ne va forma.

Toate regulile didacticei culte le găsim analizând *folclorul educațional* din mulțimea de reguli de învățare, pe care poporul le-a fixat în paremiile sale, care ni se par mai pregnante:

- ✓ învățarea este muncă;
- ✓ munca de învățare trebuie să fie pe măsura celui chemat să învețe;
- ✓ roadele învățării se culeg treptat;
- ✓ mersul înainte al învățării este posibil, dacă ceea ce se învață la un moment dat se realizează cât mai încheșat și mai temeinic;
- ✓ învățarea trebuie să aibă un scop: practica [3, p.96].

Acestea sunt, în concepția populară, regulile unei bune învățări.

Învățarea înseamnă muncă, este efort și poporul își dă seama de acest lucru.

„Nimic nu se învață lesne fără osteneală”, „Nu te arăta dascăl, până n-ai ucenic” [4, p.71].

Învățarea este muncă organizată cu socoteală, în care trebuie să avem în vedere pe cel care învață, vârsta și capacitatea lui de a învăța, eventual talentul, „darul” lui de la natură. „Toți copacii înfrunzesc, dar nu toți dau roade”, „Nu toate străchinile sunt pentru ciorbă”, „Alii ochii are fluturul, alii ochii are vulturul” [5, p. 97].

Succesele învățării nu se obțin dintr-o dată, ci treptat, în mod natural. Începutul învățării reprezintă contactul cu lucrul pe care trebuie să-l învățăm. În folclorul nostru unele proverbe sau expresii verbale care exprimă importanța acestui contact cu lumea înconjurătoare: „Mai bine să vezi o dată, decât să auzi de zece ori”, „Să auzi cu urechile tale și să vezi cu ochii tăi” [4, p.21].

Psihologii au stabilit că jocurile copiilor, ca și întreaga lor activitate, sunt dominate de „umbra celui mare”. Jocul reprezintă o formă de studiu, firesc și obligatoriu, în dezvoltarea copiilor, absolut necesar *exersării funcțiilor fizice și psihice*. Jocul și copilul sunt două lucruri inseparabile. În joc, copilul se descătușează totalmente, condiție obligatorie pentru domeniul artistic. Jocul este în același timp o *muncă*, unde copilul se trezește sincer, fizic și sufletește.

Jocurile tradiționale ale copiilor au prestat toate tipurile și formele de magie existente în societate și în *semiotica folclorului*.

Copilul a fost totdeauna un factor important în *educație, autoeducație și în educația reciprocă* a generațiilor ca model ce determină *experiența istorică*.



*Familia se prezintă ca nucleu al educației populare. Ea asigură individualizarea scopurilor și conținutul procesului educativ, ea creează condiții pentru dezvoltarea copiilor, pentru transmiterea experienței sociale. Familia este o componentă necesară spațiului educativ ca formă a existenței lui. Ea funcționează, în același timp, ca spațiu educativ. Familia este acel *microsocium* în care omul se naște și trăiește [6, p. 111].*

*Familia este principala componentă în sfera socială a omului. Aceasta din urmă reprezintă sfera activității vitale a omului. Lumea descoperirilor pentru copil începe alături de mama, tata și rude.*

Umanizarea vieții colare, a educației și instruirii sunt de neconceput fără continuitatea realizării dezideratelor naționale. Asigurarea minimumului de bază al culturii generale prevede:

- însușirea și implementarea experienței de activitate a omului întru dezvoltarea capacităților general-umane ale personalității, pornind de la sfera materială și spirituală ;
- independența democratică și umanistă a învățământului, unitatea și conexiunea colii cu toate aspectele în alepciunii poporului, armonizarea relațiilor dintre oameni reprezintă o condiție primordială pentru crearea unei atmosfere de bunăvoință, de stimă și grijă față de om. Prin stima față de elev, profesorul îl va ajuta să-și demonstreze capacitățile, contribuind astfel la democratizarea procesului educațional [11, p. 102].

*Concluzii:* Ideile umaniste, progresiste ale *pedagogiei populare* exprimă în alepciunea poporului. Ele sunt trinite, verificate de nenumărate ori de practica vieții. Simplitatea, accesibilitatea și claritatea exprimării corespund, în cea mai mare măsură, psihologiei poporului. Forța lor constă în faptul că ideile *pedagogiei populare* s-au consolidat în psihologia socială ca niște convingeri care corespund realităților. Principiile umaniste și ideile pedagogiei populare și ale etnopedagogiei constituie factorul decisiv în formarea și dezvoltarea personalității, care întrunește calitățile general-umane. Funcția integrativă a învățământului trebuie să tindă spre selectarea și dozarea informației, precum și spre acțiunea acesteia asupra elevului. Această funcție se îndeplinește prin însușirea tezaurului culturii naționale și universale.

#### BIBLIOGRAFIE:

1. Băciu S., *Perspective curriculare etnopedagogice, În contextul valorilor uitate*, Editura Univers Pedagogic, Chișinău, 2007.
2. Cristea S., *Dicționar de termeni pedagogici*, EDP-RA, B., 1998, 478 p.
3. Gorovei A., *Folclorul și folcloristic*, Ed. Hyperion, Chișinău, 1990.
4. *Maxime și cugetări. Gânduri care vrăjesc...*, Editura Epigraf, Chișinău, 2004.
5. *Proverbe și zicători*, Editura științifică, Sub redacția lui Efim Junghietu, Chișinău, 1981.
6. Silistraru N., *Etnopedagogie*, Centrul Editorial al USM, Chișinău, 2003.
7. Silistraru N., *Note de curs la pedagogie*, Chișinău, 2004.
8. Silistraru N., *Valori ale educației moderne*, Combinatul Poligrafic, Chișinău, 2006.

9. Silistraru N., *Aspecte filozofice în pedagogia populară*, în *Filosofia educației – imperative, curenți, orientări*. Simpozionul internațional, Ed. a V-a, UPS „I. Creangă”, Chișinău, 11-12 noiembrie, 1997.
10. Silistraru N., *Valoarea morală a pedagogiei populare moldovenești*, Chișinău, 1992.
11. Ierănescu B., *Valorile naționale în educație*, Editura Universitară Carol Davila, București, 2000.